

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ЧЕТВЪРТО ОТДЕЛЕНИЕ

ФИЛЕВА СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 3503/06 г.)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

3 април 2012 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

03/07/2012 г.

Това решение е окончателно при условията, посочени в чл. 44, ал.2 от Конвенцията, но може да претърпи редакционни промени.

По делото на Филева срещу България,

Европейският съд по правата на човека (Четвърто отделение), заседаващ като Отделение, състоящо се от:

Лех Гарлицки (Lech Garlicki), *Председател*,
Давид Тор Бьоргвинсон (David Thór Björgvinsson),
Пейви Хирвеле (Päivi Hirvelä),
Георге Николау (George Nicolaou),
Леди Бианку (Ledi Bianku),
Здравка Калайджиева,

Винсент А. де Гаetano (Vincent A. De Gaetano), *съдии*,
и Лорънс Ърли (Lawrence Early), *секретар на Отделението*,
след проведено закрито заседание на 13 март 2012 г.,
се произнесе със следното съдебно решение, постановено на същата дата:

ПРОЦЕДУРАТА

1. Делото е образувано по жалба (№ 3503/06 г.) срещу Република България, подадена на 12 януари 2006 г. пред Съда, на основание на чл. 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) от българската гражданка г-жа Мария Панайотова Филева („жалбоподателката“).

2. Жалбоподателката е представлявана от г-н М. Екимджиев г-жа К. Бончева – адвокати, практикуващи в град Пловдив. Българското правителство („правителството“) е представлявано от своите агенти, г-жа М. Димова и г-н В. Обретенов от Министерство на правосъдието.

3. На 11 май 2010 г. Съдът (Пето отделение) обявява жалбата за частично недопустима и решава да изпрати на правителството уведомление за оплакванията относно твърдяната от жалбоподателката липса на достъп до съд, който да ѝ позволи да търси обезщетение за вреди от наказателното преследване, и твърденията за липса на безпристрастност на наказателните съдилища, които разглеждат обвиненията срещу нея.

4. На 20 септември, и съответно на 3 декември 2010 г., правителството и жалбоподателката представят писмени становища относно допустимостта и по съществото на жалбата.

5. След реорганизацията на отделенията на Съда от 1 февруари 2011 г. жалбата е прехвърлена на Четвърто отделение.

ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВА ПО ДЕЛОТО

6. Г-жа Мария Панайотова Филева е българска гражданка, която е родена през 1948 г. и живее в Асеновград.

A. Наказателно производство срещу жалбоподателката

7. На 17 юни 1999 г. жалбоподателката, по това време служител на поземлената комисия в Асеновград („поземлената комисия”), е разпитана по подозрение за злоупотреба със служебно положение. Тя е заподозряна, *inter alia*, че се опитва да попречи на приемането на изменения в плана за преразпределение на земята, които увреждат парцела земеделска земя, възстановен преди това на съпруга ѝ, който към момента е член на Общинския съвет в Асеновград.

8. Скоро след това, на 6 юли 1999 г., е образувано наказателно производство. На 16 май 2001 г. жалбоподателката е обвинена в три престъпления – едно извършено през 1992, а други две – през 1999 г.

9. През 2004 г. делото е включено в специален регистър в Главна прокуратура, защото, изглежда, е счетено, че съдържа елемент на корупция.

10. Разследването по случая срещу жалбоподателката продължава до 29 юни 2005 г.

11. На 14 юли 2005 г. Пловдивската окръжна прокуратура прекратява наказателното производство срещу жалбоподателката. Достига се до заключението, че действията на жалбоподателката, свързани със събитията от 1999 г., не представляват престъпление и че не е доказано, че жалбоподателката е участвала в извършването на престъплението от 1992 г.

12. На 23 март 2006 г., след вътрешна проверка на дела, разпоредена от Главна прокуратура, прокурор от Пловдивската апелативна прокуратура отменя постановлението от 14 юли 2005 г. и постановява възобновяване на наказателното производство срещу жалбоподателката на основание, че разследването е било непълно и че направените заключения не съответстват на събраните доказателства. По-специално е отбелязано, че ключов свидетел – председателят на поземлената комисия, който е установил нарушения на задълженията на жалбоподателката – не е разпитан, както и че жалбоподателката е трябвало да бъде разпитана отново във връзка с едно от обвиненията.

13. На 16 януари 2007 г. на жалбоподателката е връчен изменен обвинителен акт, състоящ се от две обвинения в злоупотреба със служебно положение и едно обвинение в съставяне на неистински документи в качеството ѝ на длъжностно лице. На същата дата

наказателното производство по отношение на престъплението, извършено през 1992 г., е прекратено, тъй като не е доказано, че жалбоподателката е участвала в извършването му, както и поради това, че наказателното преследване вече е погасено по давност.

14. На 10 октомври 2007 г. Пловдивският окръжен съд признава жалбоподателката за виновна и я осъжда условно на две години лишаване от свобода.

15. С решение от 10 април 2008 г. Пловдивският апелативен съд оправдава жалбоподателката по едно от обвиненията в злоупотреба със служебно положение и потвърждава присъдата по останалите обвинения. Той намалява присъдата на жалбоподателката на една година лишаване от свобода условно. Това решение е потвърдено от Върховния касационен съд с окончателно решение от 11 юли 2008 г.

Б. Гражданско производство за обезщетение за вреди

16. На 25 ноември 2005 г. жалбоподателката, позовавайки се на прекратяването на наказателното производство срещу нея от 14 юли 2005 г., предявява иск за обезщетение по Закона за отговорността на държавата и общините за вреди („ЗОДОВ“) срещу органите на прокуратурата за незаконосъобразно наказателно преследване.

17. Жалбоподателката твърди, че на 28 ноември 2005 г. на нейния процесуален представител в националното производство е казано от прокурор в Пловдивската окръжна прокуратура, че предявяването на иск по ЗОДОВ би могло да има неблагоприятни последици за жалбоподателката. На неуточнена дата през март 2006 г. същият прокурор казва на процесуалния представител на жалбоподателката, че тя е направила грешка, като е започнала производство за обезщетение за вреди, неспазвайки съвета, даден на 28 ноември 2005 г., тъй като наказателното производство срещу нея е възобновено.

18. На 3 юли 2006 г. процесуалният представител на жалбоподателката изпраща отворено писмо чрез българските медии до Главна прокуратура, разкривайки, че органите на прокуратурата са възобновили наказателното производство срещу жалбоподателката в отговор на производството за обезщетение за вреди, образувано по предявен от нея иск срещу държавата. Най-малко поне още един случай, подобен на този на жалбоподателката, е съобщен от медиите.

19. В публикация в печатна медия Върховната касационна прокуратура отрича твърденията, направени в писмото от 3 юли 2006 г.

20. Във вестник, публикуван на 6 юли 2006 г., говорител на Пловдивската апелативна прокуратура е цитиран да заявява, че исковете, ангажиращи отговорността на държавата, са против интересите на органите на прокуратурата, тъй като се отразяват

неблагоприятно на българския данъкоплатец. Също така главният прокурор е цитиран да казва, че е повод за безпокойство фактът, че липсата на критерии за възобновяване на наказателното производство оставя поле за злоупотреба с процеса. Във вестник, публикуван на 5 юли 2006 г., жалбоподателката разказва своята версия за събитията, твърдейки, че е невинна.

21. С решение от 6 ноември 2006 г. Пловдивският окръжен съд отхвърля иска на жалбоподателката за обезщетение за вреди. Съдът постановява, че тъй като наказателното производство срещу жалбоподателката е висящо, нейният иск е предявен преждевременно. Що се отнася до периода преди прекратяване на наказателното производство, съдът констатира, че с оглед на неговото възобновяване през март 2006 г., делото до този момент не може да бъде определено като незаконосъобразно, нито да бъде ангажирана отговорността на държавата в това отношение.

22. Жалбоподателката обжалва. С решение от 10 юли 2007 г. Пловдивският апелативен съд отхвърля жалбата ѝ. Съдът отхвърля искането на жалбоподателката гражданското производство да бъде спряно, докато приключи възобновеното наказателно производство срещу нея, с мотива, че това е без значение за изхода на гражданския иск за обезщетение, който се основава на твърдението, че наказателното производство е било прекратено. При липса на окончателен акт за прекратяване на производството искът за обезщетение не може да бъде уважен.

23. С окончателно решение от 11 декември 2008 г. Върховният касационен съд отменя частично решението на по-долустоящия съд. Той уважава иска на жалбоподателката, доколкото се отнася до наказателното производство по отношение на престъплението от 1992 г., което е прекратено (вж. параграф 13 по-горе, в края), и ѝ присъжда обезщетение в размер на 2 000 лева (BGN). Съдът се мотивира, че правото на жалбоподателката на обезщетение възниква на датата на второто прекратяване на това производство – 16 януари 2007 г., а не от прекратяването на 14 юли 2005 г. Той се присъединява към заключенията на по-долустоящия съд по отношение на обвиненията, свързани с престъпленията, извършени през 1999 г., а именно, че не е налице окончателен акт за прекратяване на наказателното производство срещу жалбоподателката, предвид това, че производството е възобновено.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО

А. Закон за отговорността на държавата и общините за вреди от 1988 г.

24. Чл. 2, ал. 1, т. 2 от Закона от 1988 г. гласи следното:

„Държавата отговаря за вредите, причинени на граждани от органите на [дознанието, следствието], прокуратурата, и съда от незаконно:

...

2. обвинение в извършване на престъпление, ако лицето бъде оправдано или ако образуваното наказателно производство бъде прекратено поради това, че деянието не е извършено от лицето или че извършеното деяние не е престъпление ...”

25. Лицата, които са оправдани или наказателното производство срещу тях е прекратено на едно от основанията, посочени в чл. 2, ал. 1, т. 2 – които, според едно тълкувателно решение на Върховния касационен съд (тълк. реш. № 3 от 22 април 2005 г. по тълк. гр. д. № 3/2004 г., ОСГК на ВКС), включват прекратяване поради недоказаност на обвинението – могат да получат обезщетение заради самото обстоятелство, че срещу тях е образувано наказателно производство. Параграф 1 от преходните и заключителните разпоредби на Закона от 1988 г. предвижда, че неуредените в този закон въпроси се решават в съответствие с общите разпоредби на гражданското и трудовото право. Чл. 110 от Закона за задълженията и договорите от 1951 г., който се прилага също към производството по реда на Закона от 1988 г. (тълк. реш. № 3 от 22 април 2005 г. по т. гр. д. № 3/2004 г., ОСГК на ВКС; реш. № 7768 от 10 юни 2010 г. по адм. д. № 14132/2009 г., ВАС, III о.), предвижда, че давностният срок за вземания от непозволено увреждане е пет години.

Б. Наказателно-процесуален кодекс

26. Чл. 237, ал. 1 от Наказателно-процесуалния кодекс от 1974 г. („Кодексът от 1974 г.”), който е в сила към съответния момент, предвижда, че прокурорът прекратява наказателното производство, когато, *inter alia*, деянието не съставлява престъпление.

27. Всяко постановление по чл. 237, ал. 1 от Кодекса от 1974 г., при което не са изпълнени условията за прекратяване, предвидени в тази разпоредба, и което не е обжалвано, може служебно да бъде отменено от по-горестоящия прокурор (чл. 237, ал. 7 от Кодекса от 1974 г.). Тази възможност не е ограничена във времето и може да бъде осъществена по всяко време преди изтичане на давността за наказателно преследване.

28. Текстът на чл. 237, ал. 7 от Кодекса е възпроизведен в чл. 243, ал. 9 на новия Наказателно-процесуален кодекс от 2005 г. („Кодекс от 2005 г.”). На 14 октомври 2010 г. българският парламент отхвърля законопроект, който предлага, *inter alia*, изменение на чл. 243, ал. 9 от Кодекса от 2005 г. за определяне на срок от една година за възобновяване на прекратени по-рано наказателни производства. Законопроектът се мотивира, че това изменение е необходимо предвид липсата на стабилност на актовете на органите на прокуратурата за прекратяване на наказателното производство, както и предвид факта, че тяхното правомощие за възобновяване на наказателното производство не е ограничено във времето.

29. Съгласно чл. 237, ал. 3 от Кодекса от 1974 г. всяко постановление на прокуратурата за прекратяване на наказателното производство подлежи на обжалване в съда от обвиняемия или пострадалия в седемдневен срок от получаване на преписа от постановлението. Съдът е компетентен да потвърди или отмени постановлението за прекратяване на наказателното производство, или да измени основанията за прекратяване. Наличието на влязло в сила постановление на прокурор за прекратяване на наказателното производство или на влязло в сила определение на съда, с което е потвърдено постановлението на прокуратурата в този смисъл, представлява абсолютна пречка за наказателно преследване на същото лице за същото престъпление (чл. 21, ал. 1, т. 6 от Кодекса от 1974 г.).

ПРАВОТО

I. ТВЪРДЯНИ НАРУШЕНИЯ НА ЧЛ. 6, АЛ. 1 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

30. Жалбоподателката се оплаква, че в резултат на възобновяване на наказателното производство срещу нея тя е лишени от достъп до съд, за да претендира обезщетение за вреди от наказателното преследване, и че наказателните съдилища, разглеждали обвиненията срещу нея, не са безпристрастни, в противоречие с чл. 6, ал. 1 от Конвенцията, който гласи, доколкото е относимо, следното:

„Всяко лице, при решаването на правен спор относно неговите граждански права и задължения или основателността на каквото и да е наказателно обвинение срещу него, има право на справедливо ... гледане на неговото дело ... от независим и безпристрастен съд ...”

А. Оплакване, свързано с твърдяно нарушение на чл. 6, ал. 1 в гражданското производство за обезщетение за вреди

1. Допустимост

31. Правителството твърди, че жалбоподателката не може да претендира пред Съда, че е жертва на нарушение на Конвенцията, тъй като националните съдилища в рамките на производството за обезщетение за вреди са признали, че е налице нарушение на Конвенцията и са ѝ присъдили обезщетение в размер на 2 000 лева.

32. Жалбоподателката възразява.

33. Макар да е вярно, че на жалбоподателката в крайна сметка е присъдено обезщетение по отношение на прекратяването на наказателното производство срещу нея за твърдяното престъпление от 1992 г. (вж. параграф 23 по-горе), възобновяването на наказателното производство води до прекратяване на гражданското производство по отношение на останалите обвинения. Поради това жалбоподателката все още може да претендира, че е жертва на нарушение на правото ѝ на достъп до съд, гарантирано от чл. 6, ал. 1 от Конвенцията.

34. Съответно, Съдът отхвърля предварителното възразение на правителството за загуба на статута на жертва. Освен това Съдът отбелязва, че това оплакване не е явно необосновано по смисъла на чл. 35, ал. 3, т. „а” от Конвенцията, нито е недопустимо на други основания. Следователно трябва да бъде обявено за допустимо.

2. По същество

35. Правителството твърди, че правото на достъп до съд на жалбоподателката не е нарушено, тъй като в гражданското производство срещу държавата националните съдилища са разгледали предявените от нея искове и са ѝ присъдили обезщетение. Правителството освен това навежда доводи, че постановлението на прокурора от 14 юли 2005 г. за прекратяване на наказателното производство е станало окончателно след изтичането на седемдневния срок за обжалването му, и че от този момент жалбоподателката има право на обезщетение по ЗОДОВ. В същото време правителството посочва, че възобновяването на наказателното производство представлява основание за спиране на гражданското производство за обезщетение за вреди.

36. Жалбоподателката заявява, че националните съдилища в гражданското производство отхвърлят нейния иск по отношение на две от трите обвиненията, повдигнати срещу нея, единствено заради възобновяването на наказателното производство. Според жалбоподателката това показва, че чрез възобновяване на

наказателното производство прокуратурата е успяла да повлияе на резултата от гражданското производство, по което е страна.

37. Съдът подчертава, че чл. 6, ал. 1 от Конвенцията гарантира на всяко лице, при решаването на правен спор относно неговите граждански права и задължения, право на гледане на неговото дело от съд; по този начин той възплащава „правото на съд“, от което един аспект е правото на достъп до съд (вж. *Голдър срещу Обединеното кралство (Golder v. the United Kingdom)*, 21 февруари 1975 г., §§ 28 – 36, Серия А, № 18, и *Костадин Михайлов срещу България (Kostadin Mihaylov v. Bulgaria)*, № 17868/07, § 37, 27 март 2008 г.).

38. В допълнение, тази разпоредба е олицетворение на правото на справедлив съдебен процес, който включва, *inter alia*, изискването за равнопоставеност на страните в смисъла на справедлив баланс между тях, където на всяка от страните трябва да се предостави достатъчна възможност да представи своя случай – при условия, които не я поставят в значително неблагоприятно положение по отношение на опонента ѝ (вж. *Гръцките рафинерии Стран и Стратис Андреадис срещу Гърция (Stran Greek Refineries and Stratis Andreadis v. Greece)*, 9 декември 1994 г., § 46, серия А, № 301-Б).

39. Във въпросното производство жалбоподателката подава иск срещу прокуратурата за вреди, произтичащи от твърдяното за незаконно обвинение в извършване на престъпление, като се позовава на прекратяването на наказателното производство срещу нея през юли 2005 г. Постановлението за прекратяване обаче може да бъде преразгледано от по-горестоящия орган, и докато гражданското дело е висящо пред първа инстанция, това постановление е отменено и наказателното производство срещу жалбоподателката е възобновено. Заради възобновяването националният съд отхвърля иска ѝ като преждевременен.

40. На фона на гореизложеното Съдът ще разгледа дали при обстоятелствата по конкретното дело решението от 23 март 2006 г. за възобновяване на наказателното производство срещу жалбоподателката, докато гражданското производство за обезщетение, заведено от нея, е висящо, представлява нарушение на правото ѝ на достъп до съд и на гаранцията за справедлив съдебен процес, предвидени в чл. 6, ал. 1.

41. В случая наказателното производство е възобновено с мотива, че разследването е непълно и че направените изводи от събраните доказателства са неточни или погрешни. Органите на прокуратурата не са се позовали на конкретни недостатъци (като новооткрити доказателства, злоупотреба със служебно положение, явни грешки при прилагане на материалното право или някакви други сериозни причини, произтичащи от интересите на правосъдието), които могат да

наложат възобновяване на производството. Правителството също не е изтъкнало такива недостатъци.

42. Съдът отбелязва, че органите на прокуратурата не са длъжни да посочат конкретни основания или мотиви, обосноваващи въпросното постановление, и че то може да бъде издадено при всички случаи, когато те сметат, че прекратяването не е оправдано съгласно чл. 237, ал. 1 от НПК от 1974 г. (вж. параграфи 26 и 27 по-горе). Това решение очевидно не е предмет на съдебен контрол (противно на делото *Yumtî срещу Обединеното кралство (Withey v. United Kingdom)* (реш.), № 59493/00, ЕСПЧ 2003-X).

43. След установяване на горното, Съдът не може да гадае дали наказателното производство е възобновено като „отмъщение” за подадения от жалбоподателката иск за вреди, или за да спре този иск. Въпреки това той не може да не отбележи, че органите на прокуратурата, като страна в производството по ЗОДОВ, са в състояние да повлияят на изхода му като просто възобновят наказателното производство срещу жалбоподателката. Постановлението за възобновяване не само взема надмощие над нейния граждански иск, но също така прави невъзможно гражданският съд да се произнесе по него.

44. В заключение, предвид конкретните обстоятелства по настоящото дело, Съдът счита, че липсата на процесуални гаранции, като например ограничение във времето, позоваване на точно определени законови критерии или съдебен преглед на преценката на органите на прокуратурата да възобновят наказателното производство, дава възможност на прокуратурата, като ответник в производството за обезщетение за вреди, да влияе едностранно върху обхвата и изхода на това производство. Това поставя жалбоподателката в значително неблагоприятно положение спрямо опонента ѝ, като по този начин накърнява самата същност на правото ѝ на достъп до съд, в нарушение на гаранцията за справедлив съдебен процес, предвидена в чл. 6, ал. 1. В тази връзка Съдът счита за показателно, че подобен режим се разглежда като създаващ риск от злоупотреба от самия главен прокурор (вж. параграф 20 по-горе).

45. Съответно, Съдът намира, че е налице нарушение на чл. 6, ал. 1 от Конвенцията.

Б. Оплакване, свързано с твърдяно нарушение на чл. 6, ал. 1 в наказателното производство срещу жалбоподателката

46. Жалбоподателката се оплаква от нарушение на чл. 6, ал. 1, изразяващо се в това, че на наказателните съдилища им липсва обективна безпристрастност, защото те имат интерес от осъждането ѝ, тъй като оправдателната присъда би обвързала държавата с плащане на

обезщетение на жалбоподателката. По-специално тя твърди, че наказателните съдилища са добре запознати с важността на изхода на наказателното производство за успеха на нейния иск за обезщетение за вреди, тъй като случаят е широко популяризиран. В допълнение, уважаването на иски за обезщетение срещу органите на прокуратурата се отразява неблагоприятно на бюджета на съдебната власт, и това само по себе поставя под съмнение безпристрастността на наказателните съдилища.

47. Правителството възразява. То твърди, че наказателните съдилища са осъдили жалбоподателката след обстоен преглед на доказателствата срещу нея, и че те не са имали информация за хода на гражданското производство за вреди, образувано по подадения от нея иск.

48. Съдът подчертава, че един съд трябва да бъде безпристрастен както от субективна, така и от обективна гледна точка (вж. *Мустафа (Абу Хамза) (№ 1) срещу Обединеното кралство (Mustafa (Abu Hamza) (No. 1) v. United Kingdom)* (реш.), № 31411/07, § 37, 18 януари 2011 г.; за описание на двата теста, разработени от Съда, вж. *Микалеф срещу Малта (Micallef v. Malta)* [ГК], № 17056/06, §§ 93 – 99, 15 октомври 2009 г.).

49. Съдът отбелязва, че не са налице твърдения относно субективната безпристрастност на някой от съдиите. Що се отнася до обективната безпристрастност, Съдът приема, че злостното медийно отразяване на производството може да се отрази неблагоприятно върху справедливостта на съда (вж. *Нин-Хансен срещу Дания (Ninn-Hansen v. Denmark)* (реш.), № 28972/95, ЕСПЧ 1999-V). В същото време функцията на съдилищата като форум за уреждане на спорове не изключва възможността за обсъждане на спора другаде, включително и в пресата (вж., *mutatis mutandis*, *Съндей Таймс срещу Обединеното кралство (№ 1) (The Sunday Times v. the United Kingdom (no. 1)*, 26 април 1979 г., § 65, серия А, № 30). В разглеждания случай медийното отразяване по никакъв начин не е насочено срещу жалбоподателката, така че да е възможно да създаде предубеждение у съдиите. В действителност част от материалите, публикувани в медиите, изобщо не се отнасят до жалбоподателката (вж. параграф 18 по-горе).

50. В допълнение, общите твърдения, че е в интерес на националните съдилища да осъдят жалбоподателката, така че да се избегнат бюджетни ограничения, са изцяло спекулативни. Освен това ситуацията трябва да се разграничава от тази по делото на *Михалков срещу България (Mihalkov v. Bulgaria)* (№ 67719/01, § 48, 10 април 2008 г.), където всяко обезщетение, присъдено на жалбоподателя, е платимо от бюджета на съда, който е съответник в производството за обезщетение за вреди.

51. На следващо място Съдът, при разглеждане на наказателното производство срещу жалбоподателката след възобновяването му, отбелязва, че такова възобновяване само по себе си не е в противоречие с изискванията на чл. 6, ал. 1 от Конвенцията. Констатациите, направени по-горе (параграфи 41 – 45), не означават, че прокуратурата трябва да се въздържа от възобновяване на наказателни производства, когато е подаден иск за вреди, произтичащи от предишно прекратяване на производството. Това не означава и че не могат да бъдат отменени постановленията за прекратяване на наказателно производство. Принципите на правна сигурност, залегнали в чл. 6 от Конвенцията, обаче изискват такива постановления да се основават на добре установени критерии, придружени от условия и гаранции за предотвратяване на евентуални злоупотреби с процеса във връзка с възобновяване на наказателното производство. Както вече беше отбелязано по-горе (вж. параграф 44), въпреки законодателните опити да се изменят оспорваните разпоредби (вж. параграф 28), българското законодателство не предвижда такива гаранции. Този факт отличава настоящото дело от ситуацията по делото *Уити*, цитирано по-горе, където Съдът констатира, че исканията за възобновяване на производството се правят пред съдебен орган, който разглежда заявлението от гледна точка на определени критерии, включително справедливост на възобновяването. При все това в настоящия случай Съдът не може да сподели опасенията на жалбоподателката за причините за възобновяване на наказателното производство срещу нея. По-специално, не е задача на Съда да определи дали е имало истински недостатъци в първоначалното разследване, което е основание за възобновяване на наказателното производство. Нито пък, както е отбелязано по-горе, той може да се произнася по това дали наказателното производство е възобновено като „отмъщение” за подадения от жалбоподателката иск за вреди, или за да го спре.

52. Горните съображения са достатъчни, за да позволят на Съда да заключи, че не е налице нарушение на чл. 6, ал. 1 по отношение на наказателното производство срещу жалбоподателката. От това следва, че оплакването на жалбоподателката е явно необосновано и трябва да бъде отхвърлено в съответствие с чл. 35, ал. 3, б. „а” и ал. 4 от Конвенцията.

II. ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

53. Чл. 41 от Конвенцията гласи:

„Ако Съдът установи нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.”

A. Вреди

54. Жалбоподателката претендира 40 000 евро (EUR) обезщетение за неимуществени вреди.

55. Правителството оспорва този иск като прекомерен и необоснован.

56. Съдът отбелязва, че по настоящото дело присъждането на справедливо обезщетение може да се основава единствено на факта, че на жалбоподателката е отказано право на достъп до съд по отношение на нейните граждански права. Произнасяйки се по справедливост, както се изисква по силата на чл. 41 от Конвенцията, Съдът присъжда на жалбоподателката обезщетение в размер на 3 200 евро, заедно с всички данъци, които могат да бъдат дължими върху тази сума.

Б. Разноски

57. Жалбоподателката претендира също 6 188,33 евро за разноски, направени пред националните съдилища и пред Съда. В подкрепа на искането си тя представя договор за процесуално представителство, отчет-график и договор за преводаческа услуга, както и договор за процесуално представителство и разписки за държавните такси във връзка с производството пред националните съдилища. Жалбоподателката иска обезщетението по този иск, присъдено ѝ за производството пред Съда, да бъде преведено по банковата сметка на нейните процесуални представители, г-н М. Екимджиев и г-жа К. Бончева, с изключение на 400 евро, които тя е платила авансово за адвокатски хонорар.

58. Правителството оспорва този иск като прекомерен.

59. Според практиката на Съда, жалбоподателката има право на възстановяване на разноски, само доколкото е доказано, че те са били действително направени и необходими и са в разумен размер. Съдът подчертава, че съдебните разноски подлежат на възстановяване само до степента, в която те се отнасят до установеното нарушение (вж. *Д. Х. и други срещу Чешката република (D.H. and Others v. the Czech Republic)* [ГК], № 57325/00, § 220, ЕСПЧ 2007-IV). По настоящото дело, като взе предвид документите, с които разполага и горните

критерии, и отчитайки факта, че е установил нарушение на чл. 6 само по отношение на гражданското производство за обезщетение за вреди, Съдът счита за разумно да присъди на жалбоподателката сумата от 1 600 евро по всички искове. 1 200 евро от тази сума следва да бъдат преведени директно по банковата сметка на процесуалните представители на жалбоподателката – г-н М. Екимджиев и г-жа К. Бончева.

В. Лихва за забава

60. Съдът счита за подходящо лихвата за забава да бъде изчислена на основата на пределния лихвен процент по заеми на Европейската централна банка, с добавени три процентни пункта.

ПО ИЗЛОЖЕНИТЕ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ

1. *Обявява* единодушно за допустима жалбата по чл. 6, ал. 1 по отношение на липсата на достъп до съд по гражданското производство за обезщетение за вреди, а останалата част от жалбата за недопустима;
2. *Постановява*, с шест гласа на един, че е налице нарушение на чл. 6, ал. 1 от Конвенцията;
3. *Постановява*, с шест гласа на един,
 - (а) ответната държава да заплати на жалбоподателката в срок от три месеца от датата на влизане в сила на съдебното решение, съгласно чл. 44, ал. 2 от Конвенцията, долупосочените суми в левова равностойност към датата на плащането:
 - (i) EUR 3 200 (три хиляди и двеста евро) за неимуществени вреди, заедно с всички данъци, които могат да бъдат дължими върху тази сума;
 - (ii) EUR 1 600 (хиляда и шестотин евро) за разноси, заедно с всички данъци, които могат да бъдат дължими от жалбоподателката върху тази сума, от която сума EUR 1 200 да бъдат преведени директно по банковата сметка на процесуалните представители на жалбоподателката;
 - (б) след изтичане на горецитирания тримесечен срок до извършване на плащането ще бъде дължима обикновена лихва върху горната сума в размер, равен на пределния лихвен процент по заеми на Европейската централна банка за периода на забава, с добавени три процентни пункта;

4. *Отхвърля* единодушно останалата част от иска на жалбоподателката за справедливо обезщетение.

Изготвено на английски език и оповестено в писмен вид на 3 април 2012 г., в съответствие с чл. 77, ал. 2 и 3 от Правилника на Съда.

Лорънс Ърли
Секретар на Отделението

Лех Гарлицки
Председател

В съответствие с чл. 45, ал. 2 от Конвенцията и чл. 74, ал. 2 от Правилника на Съда, към настоящото решение е приложено особеното мнение на съдия Хирвеле.

L.G.
T.L.E.

ОСОБЕНО МНЕНИЕ НА СЪДИЯ ХИРВЕЛЕ

1. Почтително изразявам несъгласието си с мнозинството от състава на Отделението, че е налице нарушение на чл. 6, ал. 1 от Конвенцията по отношение на гражданското производство за обезщетение за вреди.

2. Областният прокурор прекратява наказателното производство срещу жалбоподателката на 14 юли 2005 г., тъй като не е доказано, че тя е извършила престъпление. На 23 март 2006 г. обаче по-горестоящ прокурор – Главна прокуратура, преразглежда постановлението, отменя го и постановява възобновяване на досъдебното производство, установявайки, че предишното разследване е непълно и не съответства на събраните доказателства. На 16 януари 2007 г. е подвигнато обвинение на жалбоподателката и на 10 октомври 2007 г. Окръжният съд я осъжда. На 10 април 2008 г. Апелативният съд в общи линии потвърждава осъдителната присъда и постановява условна присъда от една година лишаване от свобода.

3. Жалбоподателката, позовавайки се на прекратяването на наказателното производство, предявява иск за обезщетение за вреди поради незаконното наказателно преследване. Окръжният съд и Апелативният съд отхвърлят нейния иск, като приемат, че той е подаден преждевременно, тъй като наказателното производство срещу нея е висящо. На 11 декември 2008 г. Върховният касационен съд се присъединява към заключенията на по-долустоящите съдилища, че не е налице окончателно прекратяване на наказателното производство срещу жалбоподателката, тъй като то е възобновено.

4. Жалбоподателката се оплаква, че в резултат на възобновяване на наказателното производство тя е лишена от правото си на достъп до съд, за да търси обезщетение за вреди от наказателното преследване.

5. Мнозинството от състава на Съда достига до заключението, че е налице нарушение на чл. 6, ал. 1, тъй като органите на прокуратурата не са се позовали на конкретни недостатъци в първото разследване или други убедителни причини за възобновяване на производството. Освен това не са налице процесуални гаранции, като например срокове, задължителни критерии или съдебен контрол на постановлението за възобновяване на наказателното преследване, което дава възможност на прокуратурата да повлияе на хода на производството за обезщетение за вреди.

6. Напълно съм съгласна с мнозинството, че не трябва да има възможност за злоупотреба с власт. Не съм съгласна обаче, че не са посочени съответните причини за преразглеждане на постановлението на по-долустоящия прокурор. Главна прокуратура установява, че постановлението на по-долустоящия прокурор е неправилно. Това постановление се основава на непълно разследване и направените заключения не съответстват на доказателствата. Посочено е, че ключов

свидетел не е разпитан. Критиката по отношение на постановлението на окръжния прокурор е обоснована и потвърдена от националните съдилища, тъй като жалбоподателката в крайна сметка е осъдена. По мое мнение, постановлението на горестоящия прокурор да възобнови производството се основава на достатъчни причини. Освен това следва да се отбележи, че постановлението за възобновяване на производството е издадено девет месеца след постановлението за прекратяване. Жалбоподателката не е оставена в състояние на несигурност за неприемлив период от време.

7. Ето защо считам, че по настоящото дело не е налице нарушение.